

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

ΕΤΟΣ 7ον - ΑΡΙΘΜ. 139/2

13 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1976

ΦΑΝΑΡΙΟΝ - ΒΑΤΙΚΑΝΟΝ

Ἡ δεκαετηρίς τῆς ἄρσεως τῶν ἀναθεμάτων

(1965--1975)

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΤÉΛÉGR. ORTHODOXIA-GENÈVE * TÉL. (022) 58 16 29 * 37, CHEMIN DE CHAMBÉSY, 1292 CHAMBÉSY-GENÈVE, SUISSE

Ἡ "Ἐπίσκεψις" ἐπιδιώκει νὰ ἐνημερώνη τοὺς ἀναγνώστας τῆς περὶ τῆς ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν φέρει εὐθύνην διὰ τὰς ἀπόψεις τὰς ἐκφραζομένας εἰς τὰς δημοσιευομένας εἰδήσεις. Ἐπιτρέπεται ἡ ἀναδημοσίευσις τοῦ περιεχομένου τοῦ Δελτίου μέ ἀπλήν ἐνδειξιν τῆς προελεύσεως.

Προσφώνησις τοῦ Σεβ. Καρδιναλίου κ. Κονράδου Οὔρσι πρὸς
τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην

Παναγιώτατε,

Δεκαετία παρῆλθεν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀπεσβέσθησαν τὰ ἀναθέματα ἅτινα ἐξετοξεύθησαν τῷ 1054 ὑπὸ τοῦ Καρδιναλίου Οὐμβέρτου ἐναντίον τοῦ Πατριάρχου ΚΠόλεως Μιχαήλ τοῦ Κηρουλαρίου καί ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου τούτου καί τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου κατὰ τοῦ ρωμαίου ἀποσταλμένου.

Ἦς τοιαῦτα, τὰ ἀναθέματα δέν ἀφεῶρων εἰμὴ εἰς τὰ πρόσωπα καί οὐχί εἰς τὰς Ἐκκλησίας. Οὐχ ἦττον ἐδημιουργήθη τότε μία ὄξυτέρα κατάστασις ἐντάσεως, ἣτις προσέβαλε τὴν ἐνώσασαν αὐτὰς ἐπὶ αἰῶνας ὀρατὴν κοινωνίαν.

Ὅτε τῆ 7ῃ Δεκεμβρίου 1965 ἀνεγνώσθη ἡ κοινή δήλωσις τῆς Α. Ἀγιότητος τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ Στ' καί τῆς Α. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρου, δι' ἧς διεκηρύσσετε ὅτι τὰ ἀναθέματα ἐξουδετεροῦντο καί ὅτι ἐσβέννυτο οὕτω καί ἡ ἀτυχῆς ἀνάμνησις αὐτῶν, ἐφαίνεται ὅτι ἀκτίς ἡλίου ἐφώτιζε τὰ παχέα νέφη, τὰ ἐπισκοτίζοντα τὸν ὀρίζοντα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καί ὅτι ὁ ἥλιος τῆς θείας ἀγάπης ἐπιμελῶς ἐκάλυπτε τὴν Δύσιν καί τὴν Ἀνατολήν ἐντὸς τῆς λάμπσεως τῆς ἀληθείας καί τῆς θερμότητος τῆς ἀγάπης.

Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἣτις ἠκροῶτο τοῦ Ἀγίου Πνεύματος κατὰ τὴν Β' Βατικανὴν Σύνοδον, ἀνταπεκρίθη μετ' ἀδελφικοῦ ζήλου εἰς τὴν ὑπόδειξιν τῆς Ἐκκλησίας ΚΠόλεως.

Τοῦτο ἀπετέλει νίκην τοῦ Χριστοῦ, ὅστις ἀπέθανε καί ἀνέστη "ἵνα τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγη εἰς ἓν" (Ἰω. 11, 52).

Ἡ κατὰ τὴν παροῦσαν ἱεροτελεστίαν ἀνάμνησις τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης ἡμέρας εἶναι ἀγαθὴ εὐκαιρία δι' ἡμᾶς ὅπως δοξολογήσωμεν καί εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἔτι δέ καί ὅπως στοχασθῶμεν κατὰ τρόπον ἡρεμον ἀλλὰ καί συνειδητοποιοῦντες τὰς εὐθύνας ἡμῶν, νῦν ὅτε ἔχομεν ἐπιληφθῆ τῆς πορείας ἐπὶ τῆς ἐδοῦ τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν ἐνότητα τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν Ρώμης καί ΚΠόλεως, ἀλλ' ἐπίσης τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Δύσεως καί τῆς Ἀνατολῆς, καί εὐρύτερον πασῶν τῶν Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν, ἐν τῇ ὑπακοῇ εἰς τὴν ἐντολήν

τοῦ Κυρίου: "Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐάν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις" (Ἰω. 13,35)· "καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους" (Ἰω. 13,34)· "ἵνα πάντες ἐν ὧσιν, ... ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας" (Ἰω. 17,21).

Ἐν τῇ τοσοῦτον ἀκριβῶς εὐνοϊκῇ περιστάσει ταύτῃ ἐδόθησάν μοι ἡ τιμὴ καὶ ἡ χαρὰ ἵνα παρουσιάσω τῇ Ἑμετέρᾳ Παναγιότητι τοὺς χαιρετισμούς τῆς Αὐτοῦ Ἀγιότητος τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ Στ', ἵνα ἐκφράσω ἐν ὀνόματι συμπάσης τῆς Καθολικῆς κοινότητος τὰ λίαν ζη-
 ρὰ αἰσθήματα ζύλαβειας, τιμῆς καὶ ἀγάπης πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς Ἑμετέρας Παναγιότητος καὶ πρὸς ὅλην τὴν Ἐκκλησίαν ΚΠόλεως, πρὸς σύμπασαν τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἧς ἡ Ἑμετέρα Παναγιότης εἶναι ὁ ὑπατος ἐκπρόσωπος, καὶ ἵνα διακηρύξω τὴν φλογεράν ἐπιθυμίαν πάντων τῶν πιστῶν ἡμῶν ὥστε αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν γίνωνται ὀλονέν στενώτεραι μέχρις οὗ καταστήσωσι δυνατόν ὡς οἶον τάχιον, ἵνα ἱεουργήσωμεν ἠνωμένοι ὁμοῦ τὴν εὐχαριστίαν καὶ ἵνα ἀναμείνω-
 μεν ἀπὸ κοινοῦ ἐν χαρᾷ τὴν ἐκ νέου ἔλευσιν τοῦ Κυρίου.

Πεποίθαμεν, ὅτι ἡ τελεία ἐνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν δέν δύναται εἰμὴ νὰ συμβάληται μεγάλως εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς εἰρήνης καὶ εἰς τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν λαῶν. Ἐάν τὸ Πνεῦμα τοῦ Ἀναστάτου, ἡ θεία Ἀγάπη, εὖρη ἅπαντας τοὺς χριστιανούς ἐτοιμούς εἰς τὴν πλήρη ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν, ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἐπικοινωνία θά ἀναπτυχθῇ, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἀλληλεγγύη καὶ ἡ συνεργασία μεταξὺ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν στρωμάτων καὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων Ἐθνῶν, καὶ ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ χώρῳ τῶν ἐγκοσμίων πραγματικότητων.

Ἄσθεν ἐπιθυμία ἡμῶν εἶναι ἵνα ἐργασθῶμεν σοβαρῶς ὅπως διανοίξωμεν, ἐντός τῆς ἐρήμου τῶν ἀφ' ἡμῶν ἐλλείψεων κατανοήσεως καὶ τῶν ἡμετέρων ἀδυναμιῶν, τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου, ὅστις ἀδιακόπως ὁδηγεῖ ἡμᾶς ἐκ τῆς διασπορᾶς τῆς Βαβυλῶνος εἰς τὴν ἐπανακατάκτησιν τῆς ὑπεσχημένης γῆς, ἧτοι τὴν τελείαν κοινωνίαν ζωῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ Θεῷ.

Ἄς ἐκπληρώσωμεν τὸ ὑπὸ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου προκηρυχθέν: "πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνός ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται πάντα τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεΐαν καὶ ἡ τραχεῖα εἰς πεδία" καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα Κυρίου, καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ

θεοῦ... Ὡς ποιμὴν ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ καὶ τῷ βραχίονι αὐτοῦ συνάξει ἄρνας" (Ἦσ. 40,4-5 καὶ 11).

Ἴδού ἀκριβῶς διατί πρό παντός ἄλλου τιθέμεθα ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Πᾶσα προσπάθεια ἡμῶν πρὸς τὴν πλήρη ἐπαναζητουμένην κοινωνίαν, συνίσταται εἰς τὴν τοποθέτησιν ἡμῶν αὐτῶν ἐνώπιον τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῆς γνώσεως ἐπὶ τὸ σαφέστερον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ πρωταρχικοῦ σχεδίου αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ἧτις εἶναι ἰδική του καὶ ἀποκλειστικῶς ἰδική του.

Αἱ ἀλησμόνητοι συναντήσεις μεταξύ τῆς Αὐτοῦ Ἀγιότητος τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ Στ' καὶ τῆς Αὐτοῦ Παναγιότητος τοῦ μακαρίας μνήμης Πατριάρχου Ἀθηναγόρου, ὑπῆρξαν συναντήσεις ἐν τῇ προσευχῇ καὶ ἐν τῇ ἀδελφικῇ καὶ ἐκκλησιαστικῇ ἀγάπῃ. Αὗται ἠτοίμασαν καὶ κατέστησαν δυνατὸν τὸ νέον στάδιον τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου, ὃν καὶ θὰ ἀρχίσωμεν ἐτοιμάζοντες.

Ἀκολουθοῦντες τὴν τότε διανοιχθεῖσαν ὁδόν, παραμείνωμεν ἐν τῇ ὁμοψυχίᾳ μετὰ τῆς Μαρίας, τῆς Μητρός τοῦ Ἰησοῦ, ὡς ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ μαθηταὶ ἐν τῷ Ὑπερώφ προσκαρτεροῦντες τὴν Πεντηκοστήν. Ἐξακολουθήσωμεν ἐπίσης τὴν πορείαν ἡμῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν τὰς ἡμέρας ταύτας τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καθιστᾷ ὀλονέν γονιμωτέραν διὰ τοῦ δογματικοῦ διαλόγου καὶ τῆς συνεργασίας ἐν τῇ ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ πνευματοποιήσει καὶ εἰρήνῃ, ἀποστολῇ τὴν ὁποίαν ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καλεῖται νὰ ἀναπτύξῃ.

Μεγάλα βήματα εὐτυχῶς ἐσημειώθησαν. Κατέστη πολὺ διαυγέστερον συνειδητὸν, ὅτι μετὰ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὑπάρχει κοινωνία, ἧτις καίτοι ἀτελής εἰσέτι, εἶναι σχεδὸν ὀλοκληρωτικὴ, ὡς ἐχαρακτήρισε ταύτην ὁ Ἅγιος Πατὴρ Παῦλος ὁ Στ', ἀναφερόμενος εἰς εὐτυχῆ διατύπωσιν. Ἡ κοινωνία αὕτη ἔχει τὰς ρίζας αὐτῆς ἐν τῇ ταυτότητι τῆς αὐτῆς χριστιανικῆς κλήσεως, καὶ τρέφεται διὰ τῶν αὐτῶν μυστηρίων, ἰδιαιτέρως διὰ τῆς αὐτῆς ἱερωσύνης, ἧτις τελεσιουργεῖ τὴν αὐτὴν εὐχαριστίαν,

τὴν μοναδικὴν θυσίαν τοῦ Κυρίου καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος τοῦ παραληφθέντος ἐκ τῶν ἀποστόλων ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ κηρῦσαι τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. Ἀπὸ τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου καὶ ἐξῆς ἔχομεν ἀνακαλύψει, μέ καρδίαν κεκαθαρμένην καὶ πνεῦμα ἡρεμώτερον, ὅτι ἐπὶ χιλιετίαν ὄλην αἱ Ἐκκλησίαι Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἐζήσαν τὴν ζωὴν τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν "ἠνωμένοι διὰ τῆς ἀδελφικῆς κοινωνίας ἐν τῇ πίστει καὶ τῇ μυστηριακῇ ζωῇ" καίτοι "ἐκατέρωθεν ἠκολούθησε τὴν ἰδίαν αὐτῆς ὁδόν, ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας" (Unitatis Redintegratio, ἄρ. 14), ἐν τῇ πνευματικῇ ζωῇ, ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάξει, ἐν τῇ λειτουργίᾳ καὶ ἐν ταῖς θεολογικαῖς διατυπώσεσι (Unitatis Redintegratio, ἄρ. 14-17). Ἀκριβῶς τὴν ζωσαν ταύτην συμφωνίαν θέλομεν νὰ ἀποκαταστήσωμεν καὶ νὰ ἀναπτύξωμεν ἐντὸς μιᾶς πλήρους κοινωνίας.

Σήμερον εἴμεθα εὐτυχεῖς ὑπογραμμίζοντες ὅτι ἄρχεται μία νέα ἐποχὴ σχέσεων πλέον θεσμικῶν αἰτινες θὰ παράσχωσιν ἀσφαλῶς τὴν δυνατότητα ἀποφασιστικῶν βημάτων πρὸς ὑπερπήδησιν τῶν διαφορῶν καὶ τῶν δυσχερειῶν, τῶν ἐπιπροσθουσῶν εἰσέτι εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῆς πλήρους μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν κοινωνίας.

Ἡ πρότασις δημιουργίας νέων μέσων διαλόγου ἐγένετο δεκτὴ μετὰ χαρᾶς ὑπὸ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἣτις ἔχει ἐτοιμῶς ἵνα ἀνταποκριθῇ εἰς ταύτην ἀπὸ τῆς ἑαυτῆς πλευρᾶς. Εἴμεθα τῷ ὄντι βαθέως πεπεισμένοι ὅτι εἰς διάλογος εἰλικρινῆς καὶ ἀδελφικός θὰ ὀδηγήσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ἐγκαθίδρυσιν, κατὰ τρόπον σταθερόν καὶ ἡγγυημένον, τῆς πλήρους ἐνότητος μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν.

Ὁ ἑορτασμός τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου, ὅστις τὴν φορὰν ταύτην θὰ κατακλείσῃ τὸ Ἅγιον Ἔτος, ἔτος μεταστροφῆς καὶ συμφιλιώσεως διὰ διαχύσεως τῆς ἀγάπης, ἐγκαινιάζει μίαν νέαν ἐποχὴν συναντήσεως τῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Χριστιανῶν μετ' ἀλλήλων, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τοῦ κόσμου.

Ἐφέτος, ἡ ἀναμονὴ τῆς ἀγίας Ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων προσδίδει εἰς τὴν ἐλπίδα ἡμῶν νέαν ἔμφασιν.

Ἐν τούτῳ ἀκριβῶς τῷ πνεύματι παρακαλῶ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, τὴν Ἱεράν Σύνοδον, τοὺς Ἐπισκόπους, τὸν κλῆρον καὶ τοὺς λαϊκοὺς πιστοὺς τῆς Ἀγίας ταύτης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅπως ἀγαθυνθῶσιν ἵνα δεχθῶσι τὰς ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις

εὐχὰς ἃς παρουσιάζω ἐξ ὀνόματος τῆς Αὐτοῦ Ἁγιότητος τοῦ Πάπα Ρώμης Παύλου τοῦ Στ' καὶ ἀπάσης τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Παρουσιάζω ἐπίσης ταύτας καὶ ἐξ ὀνόματός μου καὶ ἐξ ὀνόματος τῆς κατ' ἐμέ Ἐκκλησίας τῆς Νεαπόλεως, πόλεως ἑλληνικῆς προελεύσεως, πλουσίας εἰς πολυαρίθμους ἁγίους, ἧτις διετέλεσεν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐν ζώσῃ σχέσει μετὰ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἧτις βλέπει σήμερον συνεργαζομένας κατὰ τρόπον ἐγνάρδιον καὶ ἀδελφικόν τὴν Καθολικὴν Κοινότητα καὶ τὴν Ἑλληνορθόδοξον Κοινότητα.

Ἐχω τὴν τιμὴν ἵνα ἐπιδώσω τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἁγίου Πατρός τὸ μήνυμα ὄπερ οὗτος μοὶ ἐνεπιστεύθη.

Ἀντιφώνησις τῆς Α.Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν προσφώνησιν τοῦ Καρδινάλιου Κ. Οὔρσι.

Σεβασμιώτατε Καρδινάλιε Κύριε Κονράδε Οὔρσι,

Ἀρχιεπίσκοπε Νεαπόλεως τῆς Ἰταλίας, Ἐκπρόσωπε τῆς Α. Ἁγιότητος τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ Στ', καὶ λοιπά ἀγαπητά Μέλη τῆς τιμίας Ἀντιπροσωπείας τῆς Πρεσβυγενοῦς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης.

Δοξάζομεν τὸν Θεόν, τὸν καταξιώσαντα τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν τῆς Πρεσβυτέρας καὶ τῆς Νέας Ρώμης, ὅπως ἐορτάσωσιν ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐν συστοίχοις τελεταῖς, ἐκεῖ τε καὶ ἐνταῦθα, τὴν ἱεράν καὶ εὐτυχῆ ἐπέτειον τῆς 10ετηρίδος ἀπὸ τῆς Λύσεως τῶν ἀναθεμάτων, τῶν ἀμαυρωσάντων, ὡς γνωστόν, τὸ παρελθόν αὐτῶν ἀντιστοίχως, ἤδη ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΑ' αἰῶνος καὶ μέχρι τῆς εὐλογημένης ἐκεῖνης ἡμέρας τῆς 7ης Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1965.

Χαιρετίζομεν, ἀδελφοί, μετὰ τιμῆς καὶ χαρᾶς τὴν παρουσίαν ὑμῶν ἐν μέσῳ ἡμῶν. Ἀναγνωρίζομεν ἐν τοῖς προσώποις ὑμῶν τοὺς τιμίους διαγγελεῖς τῆς ἐκ Ρώμης χαρᾶς ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ταύτῃ ἐπετείῳ, καθ' ὃν τρόπον ἐρμηνεῖς τῆς ἀφ' ἡμῶν καὶ τῆς ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν χαρᾶς πρὸς τὸν ἐν Ρώμῃ πρεσβύτερον ἀδελφόν ἡμῶν καὶ τὴν κατ' Αὐτόν Ἐκκλησίαν ἔσονται οἱ ἡμέτεροι Ἐκπρόσωποι. Θεω-

ροῦμεν ὑμᾶς, τὴν στιγμὴν ταύτην, ὡς τὴν ζῶσαν καὶ εὐγλωττον ἐπέκτασιν τοῦ πνεύματος τῆς ἱστορικῆς καὶ μεγάλης ἐκεῖνης Πράξεως, ἣτις καὶ ἐπιζήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας.

Εὐχαριστοῦμεν, ἀδελφοί, ὑμῖν, δι' ὅσα ἀγαθὰ ἐλαλήσατε ἡμῖν προσφωνητικῶς ἀπὸ τῆς Ρώμης καὶ ἐκ μέσου τῶν ἰδίων ὑμῶν καρδιῶν. Ταῦτα ἀνταποδίδομεν ὑμῖν, ἐν ἀδελφικῇ ἀντιδόσει ἀγάπης καὶ τιμῆς, ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης κατὰ τὴν παροῦσαν ἐπίσημον στιγμὴν.

Εἶη τό ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον.

Ἦδη μετὰ παρέλευσιν δεκαετίας ὅλης ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκεῖνης Πράξεως, καλούμεθα ἀσφαλῶς νὰ ἐκτιμήσωμεν καὶ ἀξιολογήσωμεν τὰς πολλαπλὰς διαστάσεις αὐτῆς.

Αἱ δύο ἡμῶν Ἐκκλησίαι, καίτοι ἐξεκίνησαν ἐκ διαφοροποιημένων ἐκκλησιολογιῶν, διὰ γε τὰ μεσολαβήσαντα ἀρνητικὰ γεγονότα τῆς ἱστορίας, ὀδηγούμεναι ὁμῶς ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ Παρακλήτου καὶ ἔχουσαι πλήρη συνείδησιν τῆς εὐθύνης αὐτῶν ἐναντι τῶν ἀπαραδέκτων σφαλμάτων τοῦ παρελθόντος - τοῦ ἀπωτέρου, ὅσον καὶ τοῦ προσφάτου παρελθόντος ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν - εὐρέθησαν συμπίπτουσαι εἰς τὴν αὐτὴν ἐκατέρωθεν θετικὴν διάθεσιν, ὅπως, ἐν τῷ ὀνόματι Κυρίου, "in Nomine Domini", προέλθωσιν εἰς συγκεκριμένας ἐνεργείας ἀποκαταστάσεως ἐκκλησιαστικῶς τῶν, κρίμασιν οἷς οἶδεν ὁ Κύριος, κακῶς γενομένων ποτέ ὑπ' αὐτῶν.

Εἶναι γνωστὰ τὰ πρό δεκαετίας γεγονότα ἐκεῖνα, εἰς ὅσα προέτρεψαν κατὰ καιροῦς τοὺς παρ' αὐτοῖς θεολόγους, καὶ εἰς ἃ τελικῶς προέβησαν οἱ δύο κύριοι Πρωτεργάται τῆς καταλλαγῆς, ἦτοι ὁ ἀπὸ τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης πρεσβύτερος καὶ ἀγαπητὸς ἡμῖν ἀδελφός Πάπας Παῦλος ὁ Στ' καὶ ὁ μακαριστὸς Προκάτοχος ἡμῶν Πατριάρχης Ἀθηναγόρας ὁ Α', ἄραντες "ἀπὸ τῆς μνήμης καὶ ἐκ τοῦ μέσου τῆς Ἐκκλησίας" τὰ ἐκατέρωθεν ὑφιστάμενα ἀναθέματα καὶ προβάντες οὕτω εἰς ἐκκλησιαστικὴν πράξιν, ἀποτελοῦσαν ὑποδειγματικὴν ἐνέργειαν νέου ἐκκλησιαστικοθεολογικοῦ τρόπου προσπελάσεως τοῦ θέματος τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν.

Καί ἐκεῖνα μὲν οὕτως.

Ἄλλ' ἡμεῖς νῦν "τοῖς ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι" (Φιλ.3,13), εὐχαρίστως διαπιστοῦμεν ὅτι ἡ πρό 10ετίας γενομένη πράξις ἐκείνη καί αἱ κατὰ τὴν διαρρεύσαν ἕκτοτε δεκαετίαν σημειωθεῖσαι πλούσιαι εἰς ἔκφανσιν καί περιεχόμενον ἐκδηλώσεις ἀγάπης καί αὐξήσεως τῶν ἐκατέρωθεν ὑφισταμένων ἀγαθῶν δεσμῶν, ἤδη προωθοῦνται πρὸς νέας καί θετικωτέρας ἐξελίξεις ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου πλέον χώρου τοῦ θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξύ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Τοῦτον ἀποφασιστικῶς, ἀλλὰ καί κατὰ σύστημα καί ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἐκ τῆς ἱστορίας καί τῆς παραδόσεως διδαγμάτων προτίθενται ἵνα ἀναλάβωσιν αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν. Τὰ ἔργα λοιπὸν ἀκολουθοῦσι τοὺς λόγους καί τὰς ἐκδηλώσεις ἀγάπης. Τοῦτο ἀποτελεῖ κοινήν διαπίστωσιν πάντων τῶν συνενδιαφερομένων μερῶν.

Ἡμεῖς, ἀφ' ἧς στιγμῆς, τῇ Χάριτι τοῦ Κυρίου, ἀνελάβομεν τὴν διαποίμανσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ τούτου θρόνου, οὐδ' ἐπὶ στιγμῆν ἐπαύσαμεν διακατεχόμενοι ὑπὸ τοῦ δέους τῆς εὐθύνης ἡμῶν, ὡς τε Πρωτοθρόνου Ἐπισκόπου ἐν τῇ Ὀρθοδόξῃ Ἀνατολῇ καί ὡς διαδόχου τοῦ ἀναπεπταμένας ἔχοντος τὰς καταλλακτικὰς κεραιὰς τῆς οἰκουμενικῆς διαθέσεως καί ἐλπίδος ἀειμνήστου Προκατόχου ἡμῶν, ὁ ὁποῖος, ἐν ἔτος μετὰ τὴν ἄρσιν τῶν ἀναθεμάτων, ἐδήλου ἐπισήμως, ὅτι ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως ἐτοιμῶς ἔχει "ἵνα διὰ σειρᾶς νέων ἐκκλησιαστικῶν πράξεων ἀγάπης συνεχίσῃ τὸ ἔργον τῆς Πράξεως τῆς 7ης Δεκεμβρίου 1965" καί ὅτι "δοθήσεται τόπος τῇ δυνάμει καί ἐνεργείᾳ τοῦ Παναγίου Πνεύματος" (Τόμος Ἀγάπης, σελ. 320).

Καί ἰδοὺ ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν, ὅπως κοινοποιήσωμεν τῇ ἀδελφῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ρώμης καί τῷ σεβασμίῳ Προκαθημένῳ αὐτῆς, ὅτι αἱ Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ἤχθησαν εἰς τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀπόφασιν ἵνα συστήσωσιν Εἰδικὴν ἐκ Θεολόγων Τεχνικὴν Διορθόδοξον Ἐπιτροπὴν ἣτις καί θά ἐπωμισθῇ τὴν εὐθύνην τῆς μελέτης καί προπαρασκευῆς πάντων τῶν ἐπὶ μέρος τοῦ μετὰ τῆς Ρώμης θεολογικοῦ Διαλόγου, εἰς κλίμακα πανορθόδοξον.

Πεποίθαμεν δ' ὅτι ἀνάλογον ἀπόφασιν περὶ ἀντιστοίχου Ἐπιτροπῆς θά ἐξαγγείλῃ εὐκαίρως καί ὁ ἀδελφός ἡμῶν ὁ ἀπὸ τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης ἵνα ἐν παραλλήλῳ καί συστοίχῳ ἐνεργείᾳ δραστηριοποιηθῇ ὁ Διάλογος.

Ἡμεῖς ἐκινήθημεν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην πρωτοβού-
λως, τῇ βοήθειᾳ τοῦ Παρακλητοῦ, ἤδη ἀπὸ ἀρκετοῦ χρόνου. Ἐν τῇ
εὐθύνη ἡμῶν ὡς Πρωτοθρόνου Ἐκκλησίας ἐθέσαμεν εἰς λειτουργίαν
τόν γνωστόν μηχανισμόν διαδικασίας πρὸς ὁμόφωνον ἀπόφασιν πασῶν
τῶν ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐν προκειμένῳ. Χαίρομεν δέ
εὐλικρινῶς διὰ τὴν ἐπιτευχθεῖσαν ὁμόφωνον τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπό-
φασιν. Χαίρομεν ὁμως προσέτι καὶ διότι ὁ Θεὸς ἠύδοκῆσεν ἵνα
ἐπαληθεύσῃ ἡμᾶς προσωπικῶς ἐν οἷς ἐλέγομεν ἐν ἄλλῃ ἀναλόγῳ, πρὸ
διετίας που, εὐκαιρίᾳ, ὅτι ὁ,τι δεῖ γενέσθαι ἐν τῷ χώρῳ τῶν σχέσεων
καὶ τοῦ Διαλόγου μετὰ τῆς Ῥώμης, γενήσεται ἐξ ἀποφάσεως πανορθο-
δόξου, διότι τοῦτο ἀποτελεῖ ἀπαίτησιν τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλη-
σιολογίας, περὶ συλλογικῆς συνυπευθυνότητος τῶν ἐκασταχοῦ Ποιμέ-
νων τῆς Ἐκκλησίας.

Τί ἔσται ἐν τοῖς ἐφ' ἑξῆς τοῦ Θεολογικοῦ τούτου Διαλόγου;
Τοῦτο κεῖται ἐν ταῖς Χερσὶ τοῦ Θεοῦ. Πάντως ἡ καλὴ διάθεσις, ἡ
συστηματικὴ θεολογικὴ ἔρευνα καὶ μελέτη, ἡ ἐν ἀγάπῃ, εὐλικρινεῖα
καὶ ἀντικειμενικότητι ἀντιμετώπισις τῶν θεμάτων δέν θά λείψωσιν
ἀσφαλῶς ἐκ τούτου δι' ἀμφοτέρας τὰς πλευράς. Γνωρίζομεν ὅτι ἡ ἄρσις
τῶν ἀναθεμάτων δέν ἐσήμηνε καὶ τὴν ἄρσιν τῶν διαφορῶν ἢ τοῦ
σχίσματος ἐκ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Παραμένουσιν αἱ περὶ
τό δόγμα, τὴν διδασκαλίαν, τὴν κανονικὴν τάξιν καὶ τὴν θεϊάν
λατρείαν διαφοραί. Παραμένουσι τὰ ἐπιπροσθοῦντα τῇ ἐνώσει ἱστο-
ρικοκανονικά ἐμπόδια. Ὑφίστανται αἱ ἐκκλησιολογικαὶ παραλλαγαὶ
ἐκατέρωθεν. Μένει δέ ἀπραγματοποίητος ἡ μυστηριακὴ μεταξὺ ἀλλή-
λων κοινωνία, ἣτις καὶ μέλλει νὰ ἐπιστέψῃ τὴν τελικὴν ἔνωσιν.
Ὁ Θεολογικὸς ὄθεν Διάλογος δέον ὅπως καλύψῃ πάντας τοὺς τομεῖς
τούτους.

Ἄλλ' ἀφ' ἑτέρου δέν νομίζομεν, ὅτι δύναται νὰ μὴ ἀνταποκρι-
θῇ οὗτος καὶ πρὸς τὰ μείζονα προβλήματα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου,
ἐφ' ὧν, ὑπέρποτε ἄλλοτε νῦν, ἀπαιτεῖται σύντονος καὶ κοινὴ μαρτυ-
ρία καὶ διακονία ἀπὸ μέρους τῶν διακονουσῶν καὶ μαρτυρουσῶν τόν
Ἕνα Κύριον δύο συγγενῶν ἡμῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἡ ἔνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν βεβαίως καί διέρχεται δι' ὄλων τῶν ἐπί μέρους θεολογικῶν, κανονικῶν, ἱστορικῶν καί ἄλλων διαφορῶν ἡμῶν, αἵτινες καί δέον ὅπως ἐξουδετερωθοῦν, χάριν τῆς ἀποκαλυμμένης Ἀληθείας. Αὐτήν πρέπει νά ἐξυπηρετῇ ὁ Διάλογος. Ὑπηρετοῦντες τῇ ἀληθείᾳ, ὑπηρετοῦμεν τῇ ἐνώσει. Τοῦτο εἶναι ἀναντίρρητον. Ἀλλ' ὑπηρετοῦντες τῇ ἀληθείᾳ καί τῇ ἐνώσει, οὐδόπως δυνάμεθα νά ἀγνοήσωμεν τόν ἄνθρωπον, οἷονεὶ διαχωρίζοντες τὰς δύο πραγματικότητας, τήν Ἐκκλησίαν ἀπό τὰ ἀπαρτίζοντα αὐτήν Μέλη αὐτῆς. Οὔτε δυνάμεθα νά θεωρήσωμεν ὅτι ἔσται πως δυνατόν, ἵνα συζητῶμεν περί τῆς ἐνώσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν ἐν ἀγνοίᾳ καί ἀπουσίᾳ τῶν πιστῶν ἡμῶν, τῶν κατατρυχομένων ἐκ τοῦ ἀγχους τῆς διαιρέσεως καί τῆς διχοστασίας, ὅσον καί ἐκ τοῦ ὑφισταμένου κινδύνου μειώσεως καί ἀφανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἐντός ἐνός κόσμου ραγδαίως ἀποχριστιανιζομένου, ἐκκοσμιευομένου καί ἀποκλίνοντος πρὸς ἰδεολογίας ἀνατρεπτικῆς καί καταστροφικῆς τῆς ἀνθρωπότητος.

Δι' ὧν λέγομεν δέν προδιαγράφομεν τὰ πλαίσια, οὐδέ ὀρίζομεν τήν θεματολογίαν τοῦ θεολογικοῦ τούτου Διαλόγου. Ἀπλῶς διατυποῦμεν τὰς σκέψεις ἡμῶν, ἀποβλέποντες ὄχι μόνον εἰς τήν θεολογικὴν ὑφήν τούτου, ἀλλά καί εἰς τὰς ἀνθρωπολογικὰς διαστάσεις αὐτοῦ.

Μέλλοντες ἵνα διαλεχθῶμεν πρὸς ἀλλήλους, ὡς Ἐκκλησίαι, ὀφείλομεν νά συνειδητοποιήσωμεν τοῦτο κυρίως, ὅτι : οἱ πιστοὶ ἡμῶν, ἐντονώτερον ἢ ἄλλοτε ποτε, ἐπιποθοῦσι νά ἴδωσι καί ἀναγνωρίσωσι τόν Ἕνα καί Ἀληθῆ Κύριον ἐν τῇ Μιᾷ καί Ἀδιαιρέτῃ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ, εἰς ἣν πιστεύουσι καί ἣν ὁμολογοῦσι. Καί ἐπομένως, ἢ ὁ Χριστός ἔσται ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, καί ἡμεῖς θά διασφαλίσωμεν διὰ παντός τρόπου τήν ἐν Αὐτῷ ἔνωσιν ἡμῶν, ἢ Αὐτός μακρὰν ἀφ' ἡμῶν ἔσται, καί ἰδού γεγόναμεν ὡς "τὰ κλήματα, τὰ μὴ φέροντα καρπὸν, ἅτινα συνάγουσι καί εἰς πῦρ βάλλουσι καί καίεται" (Ἰωάν. 15,6).

Ἄλλ' "οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ἡμῖν" (Μάρκ. 10,43). Ἡμεῖς μενοῦμεν ἐν τῷ Χριστῷ. Καί διαλεχθῆσομεθα πρὸς ἀλλήλους ἐν Αὐτῷ καί ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ. Καί ἀπ' Αὐτοῦ ἔσται πρὸς τὰς Ἐκκλησίας ἡμῶν ἡ Χάρις καί ἡ καταλλαγή, ἡ εἰρήνη καί ἡ ἐνότης εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ταῦτα, τίμιοι Ἐκπρόσωποι, τὰ ἀφ' ἡμῶν ἐπὶ τῆ εὐσήμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ.

Ταῦτα κομίσσατε, ἐν ἀγάπῃ πολλῇ, τῷ Μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ ἡμῶν τῆς Πρεσβυτέρας Ρώμης.

Ταῦτα, σὺν τῷ ἀφ' ἡμῶν ἀσπασμῷ, καὶ ὑμῖν, ἀδελφοί ἀγαπητοί καὶ σεβάσμιοι.

"Αὐτός δέ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης, δώῃ ἡμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντός ἐν παντί τρόπῳ" (Β' Θεσσ. 3,16).

Προσφώνησις τῆς Α.Α. τοῦ Πάπα πρὸς τὴν Πατριαρχικὴν Ἀντιπροσωπεῖαν κατὰ τὴν ἐπίσημον ἀκρόασιν.

Λίαν ἀγαπητοί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Ὡς εὖ παρέστητε, ὑμεῖς οἱ ἀγγελιοφόροι τῆς μεγάλης ταύτης καὶ ἀγαθῆς εἰδήσεως, ἣτις ἐπλήρωσεν ἡμᾶς συγκινησεως καὶ ἐντόνου πνευματικῆς χαρᾶς. Βλέπομεν νὰ διαγράφεται ὁλονέν καὶ καθαρώτερον εἰς τὸν ὀρίζοντα ἡ εὐλογημένη καὶ τόσον ἐπιπόθητος ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπισφραγίσωμεν τὴν ἐπανευρεθεῖσαν πλήρη ἐνότητα ἡμῶν ἐν τῇ τελέσει τῆς θείας Εὐχαριστίας. Εἰσερχόμεθα εἰς μίαν νέαν φάσιν τῆς καταλλαγῆς ἡμῶν μετὰ τῆς κοινῆς θελήσεως ὅπως ἡ καταλλαγή αὕτη ἦ ἀποφασιστικὴ καὶ μετὰ τῆς βαθείας πίστεως, ὅτι τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, ὅπερ ἤρξατο τοῦ ἔργου τούτου ἐν ἡμῖν καὶ μεταξὺ ἡμῶν, θὰ ἀγάγῃ τὴν καταλλαγὴν ταύτην εἰς τὴν τελείωσιν αὐτῆς.

Εὐχαριστοῦμεν ὑμῖν ἐκ βάθους καρδίας ἐπὶ τῇ ἐπισκέψει ταύτῃ καὶ ἐπὶ τῇ εἰδήσει ταύτῃ, ἣν ἀνεμένομεν ἐν προσευχῇ. Αἰτούμεθα παρ' Ὑμῶν ὅπως ἐκφράσητε τὴν βαθεῖαν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην τῇ Αὐτοῦ Θειοτάτῃ Παναγιότῃ τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κ. κ. Δημητρίῳ τῷ Α', ἀδελφῷ ἡμῶν λίαν ἀγαπητῷ, πρὸς ὃν συνεχίζομεν ἔχοντες πᾶσαν τὴν στοργὴν καὶ ἐμπιστοσύνην, ἣν ἐτρέφομεν πρὸς τὸν μέγαν αὐτοῦ προκάτοχον. Παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, ὅπως διαβιβάσητε αὐτῷ τὴν ἐλπίδα ἡμῶν, ὅτι ἐλεύσεται ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν δοθήσεται ἡμῖν νὰ συναντήσωμεν αὐτόν, ἀνταλλάξωμεν δέ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀσπασμόν τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης.

Ἐν εὐχαριστίᾳ, πορευθῶμεν ἐπὶ τὰ πρόσω μετὰ θάρρους
καὶ ἀποφασιστικότητος, ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Ἀπὸ τοῦ Βατικανοῦ, τῆ 15ῃ Δεκεμβρίου 1975

Πάπας Παῦλος Στ΄

Γράμμα τοῦ Ἀρχιεποῦ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας πρὸς τὸν
Σεβ. Καρδινάλιον κ. Ἰωάννην Βίλλεμπραντς, δι' οὗ κατετέθη εἰς
τὴν Γραμματεῖαν ἐπὶ τῆς Ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν τοῦ Βατικανοῦ
ὁ κατάλογος τῆς συνθέσεως τῆς Διορθοδόξου Τεχνικῆς Θεολογικῆς
Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν προετοιμασίαν, ἀπὸ ὀρθοδόξου πλευρᾶς, τοῦ
Θεολογικοῦ Διαλόγου μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Τῆ Αὐτοῦ Σεβασμιότητι

τῷ Καρδινάλιῳ κ. Ἰωάννη Βίλλεμπραντς,

Προέδρον τῆς ἐπὶ τῆς Ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν Γραμματείας,

εἰς Βατικανόν

Σεβασμιώτατε,

Συνωδᾶ τῆ ἀπὸ ἑβδόμης Δεκεμβρίου 1975 ἀποφάσει τῆς
Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Δημητρίου τοῦ Α' καὶ
τῆς περὶ Αὐτόν Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἐν συνεχείᾳ πρὸς
τά σεπτὰ Πατριαρχικά Γράμματα, τὰ ἀπευθυνθέντα τῆ Αὐτοῦ Ἀγιό-
τητι τῷ Πάπᾳ Παύλῳ τῷ Στ', ἔχω τὴν μεγάλην τιμὴν καὶ χαρὰν νὰ
ἀποστείλω τῆ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι, ἐν τῇ ιδιότητι Αὐτῆς ὡς
Προέδρου τῆς ἐπὶ τῆς Ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν Γραμματείας, τὸν
ἐπισυναπτόμενον ᾧδε κατάλογον τῶν προσώπων, ἅτινα, κατὰ πανορθό-
δοξον ἀπόφασιν, ἀποτελοῦσι τὴν Διορθόδοξον Τεχνικὴν Θεολογικὴν
Ἐπιτροπὴν διὰ τὴν προετοιμασίαν, ἐξ ὀρθοδόξου πλευρᾶς, τοῦ
Θεολογικοῦ διαλόγου μετὰ τῆς Ἁγίας Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Εὐαρεστηθῆτε, Σεβασμιώτατε, ἵνα δεχθῆτε τὴν ἔκφρασιν τῶν
ἐν Χριστῷ ἀδελφικῶν αἰσθημάτων μου.

Ὑμέτερος ἀφωσιωμένος ἀδελφός

ΔΙΟΡΘΟΔΟΣΟΣ ΤΕΧΝΙΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΝ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ
ΜΕΤΑ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ ΕΞ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΠΛΕΥΡΑΣ

- 1.- Μητροπολίτης Τυάων κ. Παντελεήμων καί Καθηγητής κ.
Ἰωάννης Ζηζιούλας (Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως).
- 2.- Καθηγηταί : Στυλιανός Παπαδόπουλος καί Ἐμμανουήλ Κωνσταν-
τινίδης (Ἐκκλησία Ἀλεξανδρείας).
- 3.- Μητροπολίται : Λαοδικείας κ. Ἰγνάτιος καί Βύβλου καί
Βοτρύων κ. Γεώργιος (Ἐκκλησία Ἀντιοχείας).
- 4.- Καθηγηταί : Γεώργιος Γαλίτης καί Βλάσιος Φειδᾶς (Ἐκκλησία
Ἱεροσολύμων).
- 5.- Ἀρχιμανδρίτης Κύριλλος (Γιουντιάγεφ) καί Κ. Ν. Σκομπέϊ
(Ἐκκλησία Ρωσσίας).
- 6.- Ἐπίσκοπος Marcha Δρ Δανιήλ (Kristich) καί Ἱερομόναχος
Δρ Ἀθανάσιος (Jevtich) (Ἐκκλησία Σερβίας).
- 7.- Ἐπίσκοπος Δραγοβίτσης κ. Ἰοάν (Ἐκκλησία Βουλγαρίας).
- 8.- Μητροπολίτης Πάφου κ. Χρυσόστομος καί Δρ Ἀνδρέας Μιτσιδης
(Ἐκκλησία Κύπρου).
- 9.- Καθηγηταί: Πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Ρωμανίδης καί Ἰωάννης
Καρμίρης (Ἐκκλησία Ἑλλάδος).
- 10.- Καθηγηταί : Πρεσβύτερος Ἰωάννης Serrala καί Ματθαῖος
Σιϊδόροφ (Ἐκκλησία Φιλλανδίας).

Ἐκ τοῦ Γραφείου
τῆς Ἀγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου
τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου

Σχόλιον τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῆς χειρονομίας τοῦ Πάπα ὅπως ἀσπασθῆ τούς πόδας τοῦ Ἐκπροσώπου αὐτοῦ (17.12.1975)

"Κανείς ἄνθρωπος, χριστιανός ἢ μή, πολύ δέ περισσότερον ἡμεῖς ὡς Οἰκουμενικός Πατριάρχης, δέν εἶναι δυνατόν νά μή ἐκτιμήσωμεν βαθύτατα τήν ἄνευ προηγουμένου ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἐκκλησίας αὐθόρμητον ἐκδήλωσιν καί χειρονομίαν τοῦ Ἁγιωτάτου Πάπα Ρώμης Παύλου τοῦ Στ' ὅπως κύψη ἐν ᾧρα τελέσεως τῆς Θ. Εὐχαριστίας καί ἀσπασθῆ τούς πόδας τοῦ ἡμετέρου Ἐκπροσώπου Ἱερωτάτου Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κ. Μελίτωνος, ὁ ὁποῖος τήν στιγμὴν ἐκείνην ἐξεπροσώπει ὅλην τήν Ὁρθοδοξίαν.

Τήν μεγάλην ταύτην χειρονομίαν τῆς Αὐτοῦ Ἁγιότητος χαρακτηριστοίμεν ὡς συνέχειαν τῆς παραδόσεως τῶν Πατέρων Ἐπισκόπων τῆς ἀδαιρέτου Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἐκτῆσαντο τῇ ταπεινώσει τὰ ὑψηλά.

Διὰ τῆς ἐκδηλώσεως ταύτης ὁ σεβάσμιος καί προσφιλέστατος ἡμῖν ἀδελφός Πάπας Ρώμης Παῦλος ὁ Στ' ὑπερέβη τόν Πάπαν καί ἀπέδειξεν εἰς τήν Ἐκκλησίαν καί τόν κόσμον ποῖος εἶναι καί δύναται νά εἶναι ὁ Χριστιανός Ἐπίσκοπος καί μάλιστα ὁ Πρῶτος Ἐπίσκοπος τῆς Χριστιανοσύνης, ὁ τῆς Ρώμης Ἐπίσκοπος, ἥτοι δύναμις καταλλαγῆς καί ἐνοποιόσ τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ κόσμου".